

Nesahej na Mejlíčka

JAK SE Z PLASTIC PEOPLE STALA PŮLNOC A Z PŮLNOCI ZASE PLASTICI

Tomáš Schilla

člen PPU

František Stárek

historik

Martin Valenta

historik

Jiří Kabeš

člen PPU

Daniel Kaiser

redaktor

Týdeníku Echo

Kniha *Podzemní symfonie* (recenze na str. 21) znovu a zatím nejdůkladněji nasvětluje zánik slavné undergroundové skupiny Plastic People v druhé polovině 80. let. Do *Salonu Echa* přišli autoři knihy, historik v Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR) Martin Valenta a jeho kolega František Stárek, za normalizace vydavatel časopisu *Vokno* a trojnásobný politický vězeň. Doplnili je dva členové bývalých PPU Jiří Kabeš a Tomáš Schilla. Oba absolvovali přerod od ilegálních Plastiků k oficiální Půlnoci, starší Kabeš s větším sebezapřením než mladší Schilla.

Pojďme hned k tomu nejháklivějšímu. Kniha mapuje historii Plastiků od roku 1968, ale těžiště je myslím právě v tom závěru, v letech 1986–88, kdy se Plastici postupně přeměňují na povolenou Půlnoc. A současně StB mění kategorii, v níž evidovala frontmana skupiny Milana Hlavsu, z nepřátelské osoby na tajného spolupracovníka. Je v tom nějaká souvislost?

Kabeš: Já bych řekl, že jo. Že oni na Mejlu tlačili tak, až začal uvažovat o změně názvu. Tehdy jsem mu dal dvě rány pěstí v hospodě na Klamovce, když s tím přišel. Změna jména se mi samozřejmě nelíbila, proč taky? Jako když se Rangers přejmenovali na Plavce (*smích*). Plastici měli zůstat Plastici.

Stárek: Možná kdybyste se přejmenovali na Umělé lidi, bylo by to v suchu.

STÁREK: MYSLÍM, ŽE TÍM JE TA KNIHA AKTUÁLNÍ, ŽE TA LASKAVOST SE NÁM VYMSTILA DNES, KDY AGENT BUREŠ DÁVÁ DOHROMADY VLÁDU NÁRODNÍHO ZOUFALSTVÍ.

Kabeš: S Pepou Janíčkem jsme nejdřív asi půl roku trucovali, než jsme do Půlnoci šli.

A mluvil jste s Hlavsou o tom momentu někdy po 89. roce?

Kabeš: Pak už ne. Já jsem to vypustil. Ono stejně když jsme v 89. roce na jaře jeli do Ameriky, tak skoro na všech klubech bylo napsáno Plastic People a až pod tím úplně malým písmem Půlnoc.

Byla ta změna naplněním cíle StB, nebo se to takhle vyvinulo shodou okolností?

Stárek: Rozhodně Plastic People byli spolu s Karlem Krylem ikony, jejichž zrušení bylo prvořadou povinností tajné policie, toho oddělení, které mělo na starosti takzvanou volnou mládež. A stejně jako se Kryla snažili vyklínovat Nohavicou, i tady muselo zmizet jméno, potřebovali ho vyklínovat něčím jiným. Chci předeslat, že není meritem knihy, kdy a jak estébáci Hlavsovi ve své evidenci změnili kategorii. Nicméně ta věc se léta po revoluci vůbec nedostala do veřejného prostoru, protože v 90. letech převažovala laskavost na toto téma a všechno se trochu metlo pod koberec. Myslím, že tím je ta kniha aktuální, že ta laskavost se nám vymstila dnes, kdy agent Bureš dává dohromady vládu národního zoufalství. Jednu z příčin vidím v tom, jak jsme po převratu rezignovali na rejpaní v bolavých místech.

Foto: Jan Zatorský

Valenta: K vaší otázce: shoda okolností to určitě nebyla. V knize máme kapitolu nazvanou *Paradoxní shoda zájmů*. Já myslím, že úplně klíčové bylo, jak Plastiky nenechali zahrát v Lucerně – v únoru 1987, kdy už i v Československu začínala glasnost, kdy už byl nastolen nový přístup k amatérské rockové hudbě. V čem ta paradoxní shoda zájmů spočívala? Státní bezpečnosti tradice Plastiků strašně vadila, zároveň ovšem po Lucerně začala vadit i Mejlovi. On v nové atmosféře očividně chtěl hrát a bylo jasné, že se starým názvem to prostě nepůjde. Pro něj jméno skupiny najednou znamenalo břímě. Tím nastala paradoxní shoda zájmů a na daném půdorysu se jelo dál.

A ta shoda zájmů byla vědomá?

Stárek: Takto kategorický soud jsme v knížce ani neudělali. Snášíme všechny okolnosti, které jsou svědecky, písemně doložené. Zbytek je na čtenáři.

Schilla: Souhlasím s Martinem Valentou v tom, že určitě existoval zájem StB Plastiky jako ikonu zrušit, nicméně Mejlovi to bylo jedno. Léta žil pod velkým tlakem, on nebyl člověk, který by jednal na něčí příkaz. Dělal jen to, co chtěl udělat sám. Tak to bylo i se změnou názvu Plastiků na Půlnoc. Tu změnu v podstatě sám inicioval a přivítal. Jeho hlavním zájmem bylo hrát. Měl už toho plný kecky. Poté, co se s manželkou odmítli vystěhovat, tak na něj

**SCHILLA: SOUČASNĚ
BYL MEJLA VELMI
VSTRÍCNÝ ČLOVĚK,
POVÍDAL SI
S KAŽDÝM, KDO SE
K NĚMU CHOVAL
SLUŠNĚ. VEDLE
NĚJ NAPŘÍKLAD
BYDLEL CHLÁPEK
Z POHOTOVOSTNÍHO
PLUKU, KTERÉMU
DAL ZADARMO
WARTBURGA.**

zkoušeli kdeco, podobně jako na Pavla Zajíčka zkoušeli navléct, že někde znásilnil holku, tak na Mejlu, že je vykradač aut. Byl z toho tlaku dosti zničený. Současně byl Mejla velmi vstřícný člověk, povídal si s každým, kdo se k němu choval slušně. Vedle něj například bydlel chlápek z pohotovostního pluku, kterému dal zadarmo wartburga. Někádroval nikoho. Když se objevila možnost, že by šlo vystupovat, a ta se na konci 80. let objevila, Mejla jí velice rád využil.

Tomáši, vy jste spolu začátkem 90. let navštívili estébáka, který ho předtím měl na starosti. Jak ta návštěva probíhala a proč jste za ním jeli?

Schilla: Tehdy v *Reflexu* vyšly fotky několika důstojníků StB a Mejla volá, že je mezi nimi i jeho Švec. Tak jsme se rozhodli, že za ním zajedeme. Našli jsme ho na vnitřáckém sídlišti v Horních Počernicích, zazvonili jsme na zvonek Jaromír Švec. Dobrý den, tady Hlavsa, mohl byste na chvilku dolů? Přišel hubenej týpek, vyklepanej, Mejla se ho ptal, jestli by nám mohl objasnit, jak se on mohl ocitnout v Cibulkových seznamech, načež Švec jasně odpověděl: S vaším svazkem si u nás mohl každý dělat, co chtěl. Na další otázku, jestli by byl ochoten jít svědčit k soudu, odpověděl, že chce mít klid a ať mu dáme pokoj. Seshora už volala manželka, ať jde na oběd.

Stárek: Tohle ovšem z hlediska estébáka byl nejtriviálnější způsob, jak se vás zbavit. Estébáci po revoluci chodili na BIS, kde jsem pracoval, a úplně nedůstojně žebrali, abych jim dal nějaké místo. Bylo mi až trapně. Přišel major Cícha a povídá: Pamatujete si, jak jsem byl hodnej, když jsme rozháněli ten váš Woodstock v Trutnově (*pokus o rockový festival v roce 1987 – pozn. red.*)? Dejte mi aspoň něco v ekonomickém odboru. Ještě že jsem mu nevyhověl, ten by dneska byl určitě ministrem hospodářství. Co tím chci říct: estébáci se v 90. letech ohromně báli a byli schopní jakkoli zalhat, když to pro ně v tu chvíli bylo výhodné.

Citujete v knize jeden dokument z roku 1987, kde StB o Milanu Hlavsovi píše jako o faktickém spolupracovníkovi.

Stárek: Dokumentů jsme tam snesli víc, podle mě nejvýznamnější je záznam, ze kterého plyne, že Mejtlův řídící důstojník, už zmíněný Švec, dostal odměnu, že získal významného agenta v českém undergroundu. Přitom v daném roce '87 žádného jiného agenta nezískal. Netvrdím, že Mejla to vnímal stejně, ale je jasné, že StB ho za svého agenta považovala. A Švecův nadřízený René Špringer se úlovkem svého podřízeného chlubil na stranické schůzi StB, o čemž se taky dochoval záznam.

Valenta: Podstatná je časová posloupnost. V únoru '87 Plastiky nenechali zahrát ani na pražském Rockfestu, na přelomu září a října probíhá změna v evidenci StB a v listopadu Mejla letí do New Yorku, kde domlouvá turné Plastic People po Americe. Co se tedy během těch devíti měsíců změnilo?

Schilla: Pozor, Mejtlův výjezd do Ameriky nebyl tak náhlý, mluvil o něm už v létě, chystal ho se svým kamarádem v Americe Honzou Pavelkou. On si Ameriku připravoval dlouho dopředu, ještě než přišla změna názvu. A co on by tou změnou jiného získal kromě toho, že bude moci hrát?

Stárek: Že bude moci hrát v Americe. Byli jste jediná amatérská kapela, která hrála v Americe.

Kabeš: V zimě '87, kdy nám zrušili Lucernu, s námi hrál na kytaru Milan Schelinger. Po neúspěšné Lucerně odešel a za rok a půl, když jsme letěli do Ameriky, chodil po Praze a bědoval: Já blbec, mohl jsem se podívat do Států. Pokud jde o mě, já jsem léta nemohl vůbec nikam, ani do NDR nebo do Maďarska. Když jsme letěli do Ameriky, tak jsem měl poprvé v životě pas, poprvé jsem letěl leta-

dlem, poprvé jsem viděl moře, a přistál jsem rovnou v New Yorku. To byl šok.

Schilla: Já myslím, že doba už k tomu nazrávala. Perestrojka, glasnost, Mejla byl mimochodem velký gorbačovec. Turné v Americe se uskutečnilo teprve na jaře 1989, tedy rok a půl po jeho soukromém výjezdu. A měsíc po našem návratu už bylo *Několik vět* a tak podobně. Zkrátka posun tu byl. Nám tedy možnost jet do Ameriky rozhodně divná nepřišla.

Valenta: Turné se domlouvalo už od roku '87, a v té době se ještě o žádném uvolnění fakt nedá mluvit. Navíc bylo krátce po návštěvě Gorbačova v Československu, od které si všichni slibovali personální změny. Ovšem Gorbačov řekl, že pražské jaro byl chaos, a fakticky v KSČ podpořil Jakešovo křídlo.

Stárek (k Schillovi): Nevím, jestli jsi četl paměti Iva Pospíšila (*zakladatel Garáže, od roku 1988 i manažer Půlnoci – pozn. red.*), on tam píše, že když vybíhával papíry do Ameriky, tak se mu nejdřív na každém úřadě chechtali, pak přišel něčí zásah – a najednou mu všechno rychle vyřídili.

Kabeš: Pospíšil byl dobřej. Na tom prvním zájezdu do Ameriky s sebou vozil reklamní materiály, kupodivu nebyly ani o Plasticích, ani o Půlnoci, ale o Garáži. (*smích*)

Jaké to bylo pro mladého člověka, rovnýma nohama se ocitnout uprostřed takového sporu veteránů?

Schilla: Četl jsem tehdy několik dopisů, které jeden z veteránů, Vráta Brabenec, posílal bubeníkovi Plastiků Honzovi Brabcovi. Oba byli ostře proti té změně. Vráťový dopisy se nesly v hrozně našťavaném tónu, až mi ta jeho emigrace přišla jako nemoc, jak všechno nahlížel z velké dálky a nevnímal posuny, které my tady jsme vnímali.

Stárek: Jak kdo, já v 89. roce šel do kriminálu, mně to jako posun nepřišlo. Myslím, že hlavní rozdíl je v tom, jak kdo chápal muziku. Magor ji bral jako prostředek k dosažení větší svobody. Ta muzika – a Kába u toho celou dobu byl – byla chápána jako prostředek, ne jako cíl. A teď Mejla najednou podnikl kroky ke zrušení Plastiků a celou naši situaci změnil. Souhlasíš s tím?

Schilla: Tak to cejtíš ty, Mejla to takhle nikdy neměl. Pro něho bylo zásadní pódium.

**VALENTA: V ÚNORU
'87 PLASTIKY
NENECHALI ZAHRÁT
ANI NA PRAŽSKÉM
ROCKFESTU, NA
PŘELOMU ZÁŘÍ
A ŘÍJNA PROBÍHÁ
ZMĚNA V EVIDENCI
STB A V LISTOPADU
MEJLA LETÍ DO
NEW YORKU, KDE
DOMLOUVÁ TURNÉ
PLASTIC PEOPLE PO
AMERICE.**

Valenta: On ovšem neměl monopol na značku.

Fakt je, že byl služebně nejstarší člen.

Valenta: Ano, ale mnohem větší vliv na zformování Plastiků měl Ivan Jirous.

Stárek: Magor byl de facto deset let vyblokovaný, kriminálem a ochranným dohledem. Myslím, že jinak by takový vývoj nepřipustil.

Kabeš: Taky si myslím. Já jsem Magorovi jednou spočítal, že si odseděl osm-pět-tři. Osm let, pět měsíců a tři dny. Mejlovi pak po letech, kdy hrál se svou novou formací na festivalu v Trutnově *Magický noci*, Magor vyšil ránu za to, jak tu plastickou písničku zprznil. Musím říct, že i hudba Půlnoci mi připadala taková vyměklá. Už to, že tam byla zpěvačka. Já jsem vždycky Mejlovi říkal, že v undergroundu nejlepší zpěvačka je zpěvák, na tom trvám dodneška.

Schilla: To je, Jirko, tvůj pohled z odstupu třiceti let. Co si pamatuji, v té době, byť ze začátku jsi s Půlnocí hrát nechtěl, ale pak ses přidal, tě to velmi bavilo. Hodně jsme si to užívali. Mejla chtěl dělat rokenrol, normální písničky, už ho nebavily velké plochy, které měl rád třeba Vráta. Pro něj byla Půlnoc úleva.

Stárek: Pro mě to je asi, jako když se někdo vystěhoval do Vídně. Tak měl taky úlevu.

A že někdo, kdo se považuje za umělce, se v určitém momentu chce osvobodit od svých vlastních zásluh, uvolnit se?

Stárek: Ať se uvolňuje, jasně, jen v tu chvíli ale nemůže svou minulost kapitalizovat. Mejla klidně mohl říct: Končím, jdu hrát s Jandou do Olympiku a vy si vezměte Plasty a dělejte si s nimi, co chcete.

Valenta: Velmi zajímavý je Hlavsův rozhovor pro *Revolver Revue* z onoho roku 1987, který jsme do knížky zařadili jako přílohu. V rozhovoru tehdy řekl, že Plastic People zanikli, on s tím už nechce mít nic společného, tečka. A *Revolverka* rozhovor radši ani neotiskla, nechtěli, aby dissent o tu značku přišel. Milan Hlavsa odešel ze skupiny a na podzim téhož roku prodával v Americe její jméno čili undergroundovou tradici. A ve skutečnosti do Ameriky jela oficiální Půlnoc. On věděl, že prodává něco, co už neexistuje.

**KABEŠ: POKUD JDE
O MĚ, JÁ JSEM LÉTA
NEMOHL VŮBEC
NIKAM, ANI DO NDR
NEBO DO MAĎARSKA.
KDYŽ JSME LETĚLI
DO AMERIKY, TAK
JSEM MĚL POPRVÉ
V ŽIVOTĚ PAS.**

Schilla: Prodával, to je silné slovo. Každý pořadatel, který pozve nějakého hudebníka z nějaké dříve známé skupiny, samozřejmě prodává i jeho minulost. To je úplně normální.

Stárek: Nemůžeš to srovnávat. Plastic People byli unikátní, na světě nebyla druhá kapela, která by měla za sebou něco podobného. Tomáš byl mladý kluk, který se, řekl bych, u toho zrovna vylíhl. Nezažil jsi, Tomáši, tu heroickou dobu, kdy Plastici byli katalyzátorem vzniku Charty a kdy promluvili do českých dějin.

Schilla: Zas tak mladý jsem nebyl, dobře si tu dobu pamatuju. Prostě Hlavsa nic nekapitalizoval, chtěl jen dělat to, co uměl nejlíp, totiž hrát.

Závěrečná otázka pro všechny: Znehodnotil způsob, jakým Plastici skončili, jejich příběh, nebo je to zbytečně silný soud?

Kabeš: To bych neřekl, že došlo k nějaké historicky smutné věci. Beru to tak, že nakonec – po deseti letech – jsme se stejně vrátili k názvu Plastic People. Hráli jsme přičiněním Vaška Havla na Hradě pět písniček v nejklassičtější sestavě a tak se nám to všem líbilo, že jsme se rozhodli kapelu obnovit. Konec dobrý, všechno dobré.

Schilla: I já si samozřejmě myslím, že změna názvu legendu Plastic People nepoškodila, nejen kvůli tomu příběhu, ale i kvůli hudbě. Mejla měl ohromné hudební nadání, ty věci jsou dodneška dobré.

Valenta: Ano, nepoškodila. Jejich bilance až do konce 80. let je tak mimořádná, že ji ani dva poslední roky komunismu nemohly poškodit. Jestli v mých očích ten příběh něco poškozovalo, byla to snaha něco ex post tabuizovat.

Myslíte, že existovala, snad dokonce pořád existuje, snaha kolem Plastiků něco tabuizovat?

Stárek: Jistěže. To jsou takoví... já jim říkám mejlíčkové. Když jsme pro televizi vyráběli seriál *Fenomén underground*, volal mi Lábus (*Vladimír Drápal, známý rockový organizátor z Loun – pozn. red.*): Nešáhej na Mejlíčka! I v naší subkultuře je řada lidí, kteří o tom nechtějí nic slyšet. Já naopak razím, že nic se nemá zataš pod koberec. Historii Plastiků je potřeba znát celou. Ale i s tím zamotaným, nejasným koncem to pořád zůstává silný příběh. ■